

2018

GEVAŞ İLÇE RAPORU

GEVAŞ İLÇE RAPORU

2018

Gevaş'ın Tarihçesi:

Gevaş ilçesinin tarihi geçmişi M.Ö. 5 bin yıllarına dayanmaktadır. 1071 yılında Malazgirt Zaferi sonrası bir Türk şehri olmuştur. Van Sancağı'na bağlı nahiye olarak varlığını sürdürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine giren Gevaş, 1914 yılında Doğu Anadolu'da başlayan Rus ve Ermeni işgaline uğramış, 31 Mart 1918 tarihinde Rus işgalinden kurtarılmıştır. 1927 yılında şimdiki yerinde geniş bir araziye kurulmuştur. Gevaş'ın tarihi geçmişi çok eskidir. M.Ö. 8-9'ncu Y.Y.larda Urartuların bu bölgeye yerleştiği, M.Ö. 5 bin yıllarında Sümerlerin buradan Mezopotamya'ya geçtiği, yine aynı yüz yıllarda Mete'lerin ve Asurluların istilasına uğradığı kısa bir süre sonra Pers İmparatoru KOROR zamanında parlak bir uygarlık yaşadığı rivayet edilmektedir.

Gevaş'ın Coğrafyası:

Yüzölçümü 727,5 km² olup, deniz seviyesinden yüksekliği 1.750 metredir. İlçe Güney Doğu Torosların bir uzantısı olan Kavuşahap dağlarının en yükseği olan Artos Dağının (3650 m.) eteğinde kurulmuştur. Doğusunda Gürpınar, batısında Hizan ve Tatvan (Bitlis) İlçeleri, kuzeyinde Van Gölü, kuzeydoğusunda Edremit, güneyinde Çatak, güneybatısında da Bahçesaray ilçeleri bulunur. İl merkezine uzaklığı 40 km'dir. Yemyeşil görünümü ve zengin bitki örtüsüyle şirin bir yapıya sahip ilçe iklim açısından, kışları soğuk ve sert, yazlar ise sıcak ve kuraktır.

Gevaş Nüfus Yapısı:

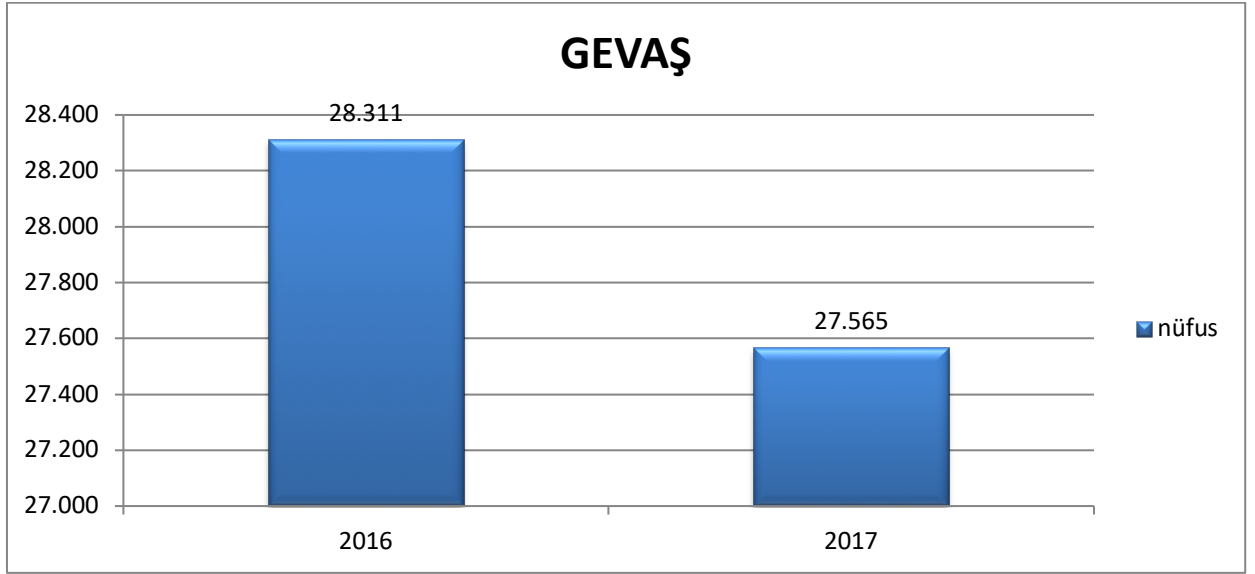
2017 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Gevaş'ın toplam nüfusu **27.565** olarak hesaplanmıştır. Toplam nüfusun **%49**'u erkek **%51**'i kadın nüfusedir.

Nüfus Yapısı:

Gevaş	Erkek	Kadın	Toplam
Nüfus	13.685	13.880	27.565
Oran (%)	49	51	100

Kaynak: TÜİK

Toplam nüfusun %62'si 30 yaş altında, %32'si 30-64 yaş arasında, %6'sı ise 65 yaşın üzerindedir. Bir önceki yıla göre nüfus düşmüştür.

Gevaş Ekonomisi:

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan Gevaş İlçesi Van'ın ileri ilçelerindendir. Tarım arazileri potansiyeli dikkate alındığında önemli bir merkez olmaya aday olduğu görülür. Ayrıca geniş arazi yapısına sahip olması nedeniyle gelişmeye müsaittir.

Tarım üretiminde buğday, arpa ve pancar ön sıraları alır. Ayrıca hayvan yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan ilçede son yıllarda düzenli olarak seracılık, meyvecilik ve arıcılık önemli ölçüde gelişmiştir.

Bunun yanında önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Gevaş ilçesinin Van Gölü'ne kıyısı olması ile kıyı turizmi, tarihi mekânlara ev sahipliği yapması

ile kültür turizmi ve kışın kayak keyfi yaşamak isteyenler için kış turizmi gelişmiştir ve bunun ilçenin ekonomisine katkısı büyüktür.

Gevaş'ta Eğitim:

Halkın ve Kaymakamlığın büyük çabaları ile okuma-yazma kurslarının açılması ilçenin okuma-yazma oranı %90'lara çıkmıştır. Bu oran Türkiye ortalamasına yakındır (%93).

Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne bağlı 5 yüksekokul, Milli Eğitim' e bağlı 72 okul bulunmaktadır.

- Toplamda **309 derslik**
- Öğrenci Sayısı: **7.793**
- Öğretmen Sayısı: **365**
- Derslik başına öğrenci sayısı; İlköğretimde **25**, Ortaöğretimde **28**, Mesleki ve Teknik Eğitim'de **1** 'dir.¹

Mesleki ve Teknik Eğitim veren okul sayısının arttırılması özellikle buradaki turizm, tarım ve hayvancılık potansiyelinin artırılması için önemlidir. Sektörlerin gelişimi açısından nitelikli personel varlığı büyük kazanım olacaktır.

GEVAŞ İLÇESİ TURİZM POTANSİYELİ

Ülkenin en büyük gölüne kıyısı olan bu şirin ilçede turizm potansiyeli çok yüksektir. Yaz turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi ve kış turizmini bu ilçede görmek mümkündür. Özellikle yaz aylarında yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeridir. Gevaş'ta her devrin izlerine rastlamak mümkündür.

Yaz Turizm Potansiyeli:

İlçenin Van Gölü'ne kıyısı bulunmaktadır. Geniş kumsallara ve doğal plajlara sahiptir. Özellikle Van ili ve çevresindeki halkın hafta sonlarını geçirdikleri mekânlar mevcuttur. Doğu Anadolu'nun denizi diye nitelendirilen

¹ Gevaş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2018

Van gölü gerekli yatırımlar ve tanıtımlarla bu potansiyelini artıracaktır. Yerli ve yabancı turistler yaz tatillerini burada geçirebileceklerdir. Van'ın İran'a sınır komşusu olması nedeniyle bu ülkedeki turist potansiyeli çekmek için modern plajların ve otellerin yapılması önemlidir. Varolan potansiyelin artırılması Van iline ve ilçelerine büyük ekonomik katkı sağlayacaktır.

Tarih ve Kültür Turizm Potansiyeli: İlçe önemli tarihi mekânlara ev sahipliği yapmaktadır. Gezilip görülebilecek önemli tarihi yapılar bu ilçe de mevcuttur. Bunlar;

İzzettin Şir Camii: Selçuklu döneminin mimari özelliklerini taşır. Miladi 1257 Hicri 635 yılında İzzettin Şir adına Abdullah Han tarafından yaptırılmış, en son 2005 yılında restore edilmeye başlanan eser halen ibadete açık tutulmaktadır.

Hişet Kalesi: Urartulardan kaldığı bilinen kalenin bu gün için bir duvarı kalmış parça ve yıkıntıları mevcuttur.

Hatun (Celme Hatun) Kümbeti: İzettin Şir kızı olan Halime Hatun adına yaptırılan kümbet gerek mimari gerekse bezemeleri ile Osmanlı öncesi Türk sanatının zarif bir örneğidir. Halime Hatun türbesi 1325 Hicri 703 yılında yaptırılmıştır. Kare bir kaide üzerine inşa edilen eser çokgendir. Bu şaheser büyük usta Esed tarafından yapılmış, etrafında Besmele ile Fetih Suresinin tamamı kemer üzerinde büyük ustalıkla yazılmıştır.

Tarihi Selçuklu Türkleri Mezarlığı: Miladi 639 yılında fethedilen Gevaş, Selçukluların önemli merkezlerinden olmuştur. Mezarlık iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım kümbetin

bulunduğu etrafı duvar ile çevrili ve bazı mezar taşları onarılmış kümbet ve etrafındaki şehitlik kısımdır. İkinci kısım ise, üzerinde yapılaşma olması nedeniyle bir bölümün evlerin altında kaldığı diğer bölümün ise yeni mezarlar ile birleşmiş Müsra mezarlığı olarak bilinmektedir. Mezar taşlarında hat sanatının yanı sıra geometrik ve Rumi desenler büyük bir ustalık ile bezeme unsuru kullanılmıştır. Yine mezar taşları üzerinde Arapça duaların yanı sıra Farsça rubailer kullanılmıştır.

Akdamar Adası ve Kilisesi: Yüzölçümü 70.000 metrekare olan adanın toplam kıyı uzunluğu 3 kilometreyi bulmaktadır. En yüksek noktası deniz seviyesinden 1912 metre yüksekte bulunan adanın batı uçlarında yüksekliği 80 metreye ulaşan dik kayalıklar vardır. Gevaş ilçe merkezine 7 km uzaklıkta bulunan adaya ulaşım deniz motoruyla sağlanmaktadır. Adaya birçok medeniyet ev sahipliğı yapmıştır. 16. Yüzyıl sonlarına kadar da yaşamın sürdüğü bilinen adaya I. Gagik müstakem bir kasaba, saray, çarşı ve liman inşa ettirmiştir. 16. Yüzyıldan sonra sivil yerleşimin bulunmadığı adada Kutsal Haç'a adanmış bir Ermeni Manastırı hayatini sürdürmüştür. 19. Yüzyıl sonlarında 300 civarında keşişin ikamet ettiği manastır 1895 ve 1915 olaylarından sonra terk edilmiştir. Adayı görölmeye değer yapan Akdamar kilisesidir.

Akdamar Kilisesi (Surp Haç Kilisesi), Kudüs'ten İran'a kaçırıldıktan sonra 7. Yüzyılda Van yöresine getirildiği rivayet edilen Hakiki Haç'ın bir parçasını barındırmak maksadıyla I. Gagik'in emriyle Mimar Manuel tarafından inşa edilmiştir. Adanın güney doğusuna kurulmuş olan kilise, mimarı açıdan Ortaçağ Ermeni sanatının en parlak eserleri arasında sayılır. Kızıl andezit taşından inşa edilmiş olan kilisenin dış cephesi, alçak rölyef şeklinde işlenmiş zengin bitki ve hayvan motifleriyle ve Kutsal Kitap'tan alınma sahnelerle bezenmiştir. Kilise bu özelliğiyle de Ermeni mimari tarihi içinde eşsiz bir konuma sahiptir.

Adanın adının nereden geldiğine dair yaygın halk hikâyesine göre, zamanında bu adada yaşayan Ermeni baş keşişin güzelliği dillere destan *Tamar* adında bir kızı vardır. Adanın çevresindeki köylerde çobanlık yapan bir genç bu kıza âşık olur. Bu genç Tamar'la buluşmak için her gece adaya yüzer. Tamar ise ona gece karanlığında yerini belli etmek için onu bir fenerle bekler. Bundan haberdar olan kızın babası, fırtınalı bir gecede elinde fenerle adanın kıyısına iner ve sürekli yer değiştirerek gencin boşuna yüzüp, gücünü yitirmesine neden olur. Yüzmekten gücünü yitirip, yorulan genç çoban boğulur ve boğulmadan önce son nefesiyle "Ah Tamar!" diye haykırır. Bunu duyan kız da hemen ardından kendini gölün sularına bırakır. O günden sonra ada *Ah Tamar!* ismi ile anlatılır. Bu hikâye Ermeni sair Hovhannes Tumanyan anlatımıyla efsaneleşmiştir.²

² Gevaş Kaymakamlığı, 2018

Kış Turizm Potansiyeli: Kış mevsiminin hâkim olduğu bölgede kış turizminin gelişmiş olması gerekirken ne yazık ki bu potansiyelin kullanılması son zamanlarda olmuştur. Bu yönde ki çalışmalar 2010 yılında açılan Abalı Kayak Merkezi ile olmuştur. Modern bir piste sahip olan kayak merkezi kayak yapmak ve kış mevsiminin

güzelliklerini yaşatmak için tüm imkânlarla sahip. Yılın sadece 3 ayında turist çekebilen bölge bu tesisle beraber yılın 12 ayı boyunca yerli ve yabancı turistlerin merkezi olacaktır.

GEVAŞ TARIM VE HAYVANCILIK POTANSİYELİ

İlçenin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Yüz ölçümü içerisinde %66'lara varan mera varlığı ile hayvancılığa elverişli bir alandır. Son zamanlarda tarımsal verim artışının sağlandığı ilçede verimli tarım alanları mevcuttur.

Gevaş ilçesi tarıma elverişli topraklara ve iklime sahiptir. Van Gölü'ne kıyısı olması sebebiyle ilçenin iklimi bölge iklimine oranla daha ılımandır. Tarımsal üretime müsait alanların olması tarım üreticilerini bu ilçeye yönlendirmiştir. Özellikle son iki yıldır yapılan boş arazilerin tarıma açılması kapsamında yapılan çalışmalarda büyük tarımsal verim elde edilmiştir. Bu yıl yapılan hasatla sadece yurt içine değil yurt dışına da ürün verecek olan Gevaş'ın tarım konusunda büyük gelişme göstereceği ve bununda ilçeye ve ile büyük ekonomik katkı sağlayacağı açıktır.

Tarım Alanı Kullanımı:

Toplam Alan	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı	Nadas Alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı	Sebze bahçeleri alanı (dekar)
75.462	59.548	1.521	5.628	8.765
Dekar	Dekar	Dekar	Dekar	Dekar

2017 Tüik verilerine göre Gevaş İlçesinde toplam tarım alanı 75.462 dekadır. Bu alanın 59.548 dekarlık kısmı tahıllar ve diğer bitkisel ürünleri alanıdır. 5.628 dekar alan meyve alanı, 8.765 dekarlık alan ise sebze bahçeleridir.

2017 yılı verilerine göre ilçede üretilen tarım ürünleri miktarı;³

Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Üretim(ton)
Toplam Üretim	59.548	137.489

Sebze Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Üretim(ton)
Toplam Sebze Üretimi	8.765	30.110

Meyve Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Üretim(ton)
Toplam Meyve Üretimi	5.628	1.830

Ceviz Üretimi:

Ürün adı	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşıta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşıta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Ceviz	2.588	995	36	28.000	38.830	64.830

³ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2018

Tarımsal alet kullanımında Gevaş ilçesi;⁴

- Traktör: 99
- Diğer Alet ve Makineler:442.

Hayvansal Üretim

Sığır Sayısı (Baş)	Koyun Sayısı (Baş)	Keçi Sayısı (Baş)	Süt Üretimi (Ton)	Bal Üretimi (Ton)
7.992	53.300	10.600	11.850	168

Gevaş ilçesinde yaklaşık 10 bin adet arı kovanı bulunmaktadır.10 bin adet arı kovanından yılda ortalama 168 ton bal elde edilmektedir. Özellikle organik bal üretiminin yapıldığı ilçede bal üretimi yöre halkın geçim kaynakları arasındadır.

Son zamanlarda özellikle Daka'nın faaliyetleri kapsamında yürütülen projelerle Gevaş ilçesinin tarımsal verimi artırılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında hayvansal üretimin artırılmasını kapsayan projeler de yapılmaktadır. Bu kapsam da ilçede 2 büyükbaş hayvan çiftliği açılmıştır.

Gevaş'ta Öne Çıkanlar:

- Yaz ve kültür turizm potansiyeli,
- Tarım ve hayvancılık potansiyeli,
- Gelişen tarım üreticiliği,
- Seracılık faaliyetlerinin gelişmesi,
- Kış turizmi,
- Doğal güzellik ve yeşil bir doğa,
- Arıcılık ve bal üretimi,
- Süt ve süt ürünleri,

⁴ Tüik, Tarımsal Makine Kullanımı 2018

Gevaş'ta Yatırım Alanları:

- Tarım ve hayvancılık yatırımları,
- Turizm yatırımları,
- Oteller ve restoranlar,
- Seracılık,
- Bal üreticiliği,
- Organik tarım işletmeciliği,
- Yenilenebilir enerji yatırımı,
- Hayvansal ürünler üzerine yatırım,

Gevaş'ta Yapılması Gerekenler:

- İlçe turizm potansiyelinin kullanılması için ilçe tanıtımının iyi yapılması,
- Tarihi yapıların restore edilip turizme kazandırılması,
- Turizm yatırımlarının artması için gerekli çalışmaların yapılması,
- Doğal güzelliğin ve sit alanların korunması,
- Tarımsal üretimin desteklenmesi,
- Yeni tarım arazileri yaratılması,
- Örtü altı tarım işletmelerinin desteklenmesi ve bu konuda yeni çalışmalar yapılması,
- Küçükbaş ve büyükbaş hayvan popülasyonunun korunması ve artırılması için gerekli desteğin verilmesi,
- Küçük sanayi sitelerinin açılması,
- İlçe arı popülasyonunun korunması ve yeni kovanların kurulması,
- İlçe bal üreticilerinin desteklenmesi,
- İlçeden göçün engellenmesi için gerekli çalışmaların yürütülmesi.

İskele Caddesi No:51 İpekyolu / VAN
Tel: 0 (432) 210 00 55
Faks: 0 (432) 216 44 88 - SMS 532 752 65 65

www.vantso.org.tr